

REVISTA MUSICAL CATALANA

Butlletí mensual del ORFEÓ CATALÀ

ANY V

JUNY DE 1908

NÚM. 54

MUSICS VELLS DE LA TERRA

SEGONA SERIE

(SEGLES XVII Y XVIII)

(CONTINUACIÓ)

DOMINGO MIQUEL BERNABÉ TARRADELLAS

LA gran majoria de llegidors pronunciarà avuy per primera vegada'l cognom que serveix d'epígraf al present estudi exhumatori d'una gloria de la patria catalana. Reduidíssim nombre de persones saben que a principis del segle XVIII visqué un tal Tarradellas, batejat a la Catedral de Barcelona'l dia 13 de Febrer de 1711, imposantli 'ls noms de Domingo Miquel Bernabé (no consta en la partida de baptisme¹ el dia de son naixement), y que'l tal Tarradellas fou un gran compositor de música, en la qual, diu Fétis, «révéla un genie heureux, un rare talent d'expression et un goût d'harmonie plus vigoureux que celui de Hasse, dont il semblaît avoir adopté la manière pour les mélodies», afegint a continuació que, «pour l'énergie et le grandiose, il se rapprochait davantage de Majo et de Jomelli».

En el segle en que visqué, com en els anteriors, presents y futurs, degué esser, com ho serà sempre, una trista veritat que ningú es profeta en sa terra, y Tarradellas no ho fou ni tampoc ho es ara, a punt de complirse dos segles del seu naixement.

1) Concebuda en els termes següents:

«Als tretze de febrer de mil setcens y onze, jo, lo sobrer dit Domer, Francesch Bori, he batejat en la Seu de Barcelona Domingo Miquel Bernabé, fill illegitim y natural de Bernabé Tarradellas, jove fuster, de Emanuela, muller sua; foren padrins Domingo Panyella, sabater, y Francisca Olina, donzella, filla de Miquel Olina, silurgüa, tots habitants en Barcelona.»

Son nom fou pronunciat y enlairat ab entusiasme per tota Italia, que no es poc dir tractantse d'italians y d'una època en la qual vivien aquella munió de compositors que s'anomenaven Porpora, Pergolese², Jomelli, Majo y altres d'igual nomenada.

Rebé la distinció d'esser cridat a Londres pera escriure dues òperes, destinades a un dels teatres de la capital, que foren aplaudides, mereixent l'honor d'editarse per compte d'una casa de Londres una colecció d'una d'aquelles dues òperes, y una altra d'*arias* y de *duos* en partitura² formada d'extractes de les obres de l'autor representades abans del seu viatge a la capital d'Anglaterra.

Assombra, verament, que en Tarradellas no hagi conquistat en cap època l'amor y regoneixement de sa patria, y que sols una de ses òperes, que jo sàpiga, fou representada a Barcelona; y dic això pensant en que l'afició exclusiva an aquest genre de música, base de l'educació musical de Barcelona, de Madrid y per extensió de tota Espanya, obria de bat a bat les portes del nostre teatre líric als més preuats contemporanis de Tarradellas, a Jomelli (*Merope*, 1750-51), a Latilla, col·laborador de Tarradellas en l'òpera *La finta camariera* (1750-51), a Tozzi, a Paisiello, a Cimarosa... Tampoc se li obriren a Tarradellas les portes del teatre d'ò-

1) Admeto l'ortografia d'aquest cognom seguint la costum, encara que sembla ben provat que'l veritable cognom de familia fos Draghi, y que'l de Pergolese, com vol quelcom que s'escrigui, prové de la costum dominant en certs temps d'anomenarse les persones pel nom de sa patria. Se sab, en efecte, que la familia Pergolese era oriunda de la Pergola, y d'aquí la calificació que substituí la del veritable cognom. El malhaurat compositor d'aquest nom nasqué'l 3 de Janer de 1710 (un any abans que'l nostre Tarradellas) a Jesi, població de les Marcas.

2) Vide més avant els senyalaments bibliogràfics corresponents.

pera italiana de Madrid, ahont entraren Hasse (*Demetrio*, 1738, pera l'inauguració del nou teatre dels *Caños del Peral*), Galuppi, Pergolese, Jomelli, Latilla, Antossi, Piccini, Rutini, etc.

*
*
*

Parlant en Rousseau (Vide *Dicc. de Musique*, art. *Compositeur*) d'aquell foc interior que consum y atormenta «malgré lui» al compositor; que li inspira incessantment cants nous sempre agradables, expressions punyentes que commouen el cor, afegeix aquestes paraules textuales: «C'est ce divin guide qui a conduit Corelli, Vinci, Perez¹, Rinaldo, Jomelli, Durante, plus souvent qu'eux tous; dans le sanctuaire de l'harmonie; Leo, Pergolese, Hasse, Terradeglias (*sic*), Galluppi dans celui du bon goût et de l'expression...»

No es menys significatiu y digne de recordar-se un altre passatge de Rousseau, l'enemic implacable de la música francesa, que honra al nostre Tarradellas. Se troba en la famosa *Lettre sur la Musique française* y en el paragraf segon sobre les tres coses que, segons informava, concorren a la perfecció de la melodia italiana: «La deuxième est la hardiesse des modulations², qui, quoique moins servilement préparées que les nôtres, se rendent plus agréables en se rendant plus sensibles, et, sans donner de la dureté au chant, ajoutent une vive énergie à l'expression». En Rousseau afegia que'l compositor, utilitzant aquesta circumstancia y passant sobtadament y sense trancisió d'un to o d'un modo a un altre, podia expressar les reticencies, les interrupcions, «les discours entrecoupés, qui sont le langage des passions impétueuses, que le bouillant Metastase a employé si souvent, que les Porpora, les Gallupi, les Cocchi, les Jumella (Jomelli), les Perez, les Terradeglias, ont su rendre avec succès, et que nos poètes lyriques connaissent aussi peu que nos musiciens».

Poques pàgines més avant de la curiosa

1) David Perez, celebrat compositor, fill de pares espanyols establerts a Nàpols, nascut en aquella ciutat en 1711, el mateix any que nostre Tarradellas.

2) Consistien la primera en la dolsura de la llengua, y la tercera en l'extrema precisió del ritme que dona més animació y interès al cant.

Lettre sur la Musique, que promogué tants clamors y polèmiques, apoyantse en Rousseau en l'autoritat de nostre Tarradellas al parlar de la multiplicació de les parts vocals en certes obres italianes del seu temps molt preconisades, de l'abús de les *fugas*, imitacions, *cànones* y altres «belleses arbitraries» y de pura convenció, afegeix que «sols tenien el mèrit de la dificultat vensuda y que foren inventades en els primers temps de l'art pera fer ignocent ostentació de sabiduria, mentres s'esperava, durant llarga època, que les coses d'art fossin resoltes, abans que pel saber, pel geni de l'artista. Expressiva nota com comentari a les idees exposades dedica en Rousseau a Tarradellas, deixant endevinar les relacions amistoses y tracte intel·lectual que sostingueren abdues personalitats. Cal pendren nota, copiantla el peu de la lletra: «Les italiens — diu en Rousseau — ne sont pas eux mêmes tout-à-fait revenus de ce préjugé barbare: ils se piquent encore d'avoir dans leurs églises de la musique bruyante; ils ont souvent des messes et des motets à quatre chœurs, chacun sur un dessein différent; mais les grans maîtres ne font que rire de tout ce fatras. Je me souviens que Terradeglias, me parlant de plusieurs motets de sa composition, où il avait mis des chœurs travaillés avec un grand soin, était honteux d'en avoir fait de si beaux et s'en excusait sur sa jeunesse: — Autrefois — disait il — j'aimais à faire du bruit: à present je tâche de faire de la musique».

Que'l filosof ginebrí aculliria ab veritable entusiasme les idees de nostre Tarradellas, com una desfida llansada als actors y músics del teatre de l'Opera; que a conseqüencia de la *Lettre sur la Musique française* fos condemnat a ser cremat en efígie al pati de l'Academia real de Música, retirantli l'entrada de favor de que fruía com autor aplaudit del *Devin du village*, allavores molt celebrat, bè's deixa endevinar en les varies cites que hem fet y's refereixen a nostre músic català. Tractaven an en Rousseau els seus contemporanis ab veritable rencor, tirantli en cara aquell to dogmàtic y paradoxic ab que exposava ses teories artistiques; però lo cert es que lo que'ls dolia als francesos de la seva època era trobar un escriptor que s'atrevia a dirlos, ab tot el garbo del crític que possehia un estil irresistible y admirable: senyors meus,

quan s'arriba a tals conclusions s'ha d'afirmar que «les français n'ont point de musique et n'en peuvent avoir, ou que, si jamais ils en ont une, ce sera tant pis pour eux». (Vegis *Lettre* la citada, cap al fi.)

Sia com vulgui, la posteritat ha confirmat gloriosament, pera'l apologista del nostre Tarradellas, que en l'estètica de la música en Rousseau exposa idees prou justes y enlairades, y que tot lo que escrigué sobre aital materia exercí, en temps següents, grandíssima influencia en la reforma del gust dels francesos.

*
* * *

Va tenir en gran aprecí a nostre Tarradellas un altre músic ben famós, el celebrat mestre Gretry, de Lieja (1741-1813), compositor líric-dramàtic de molt mèrit, y autor d'unes molt conegudes y preuades *Memoires ou Essais sur la Musique*, que encara que hauria fet millor intitulantles *Assaigs sobre ma musica*, perquè en realitat són l'història de ses òperes, ofereixen interès de sobres pera no desperdiciar la documentació històrica retrospectiva que contenen, especialment en tot lo que's refereix al nostre autor català, al qual tingué en gran predicament l'autor del *Ricart, Cor de Lleó*, una de ses òperes més famoses y veritablement notables.

Descriu en Gretry, referintse al pensionat del col·legi de Lieja, que disfrutà a Roma, els primers temps en que romangué a l'establiment, que's trobava allavors *in piazza monte d'Oro, vicino a San Carlo, al Corso*: «Me trobava sense guia, y, lo que era pitjor, sense poder desenmaixar els embulls ab que m'havia omplert el cap el meu mestre. No era tant sols qüestió d'entaular lluita campal ab els enemics jurats de la meua tranquil·litat, les fugues y les imitacions: convenia oblidar el malhaurat contrapunt, fent de manera que les formes y les regles se'm presentessin sense cercarles, a fi de fortificar l'expressió de la paraula posada al servey de la música». L'encisaven les composicions dels Buranello, Piccinni, Sacchini, Majò, Terradellas (*sic*), ben segur de que jamay composaria bona música en el genre dramàtic si aquesta no estava ben dramatisada. Aitals treballs obstinats emprengué'l bon Gretry, desitjós de posar a contribució, ab calculada sobrietat, tots els

variats elements que bullien en el seu cervell, que al fi de tota aquella agitació caigué malalt. «Je me mis au lit avec la fièvre, — continua; — je fus alité pendant six mois, et je ne songeais à la musique que comme l'on pense a une maîtresse ingrate qu'on n'a pu flechir. Plusieurs morceaux des grans maîtres me roulaient dans l'imagination. Un surtout était l'objet auquel je comparais mes idées informes: *Tremate, tremate, mostri di crudeltà ma il figlio, lo sposo...* ce morceau de Terradellas me semblait renfermer tout ce qui constitue le vrai beau». ¹

Escriu Gretry l'elogi d'en Rameau, y precorisanant ses dots de gran armonista, «un dels més famosos de nostre segle», afegeix que si escrigué bonics chors fou perquè estudià a fons les obres «des Vinci, Pergoleze (*sic*), Leo, Terradellas, Buranello».

F. PEDRELL

(Seguirà)

IDEA DEL QUE FOREN MUSICALMENT ELS JOGLARS, TROBADORS Y MINISTRILS EN TERRES DE PARLA PROVENÇAL Y CATALANA

(CONTINUACIÓ)

En quant a nostre gran Comte sobirà n'Alfons I³ (II d'Aragó, anomenat *el Cast*), de caràcter

1) Aquesta *aria* (ab acompanyament d'instruments) es una de les composicions (inèdita, sens dubte) existents en l'Arxiu del Real Col·legi de Nàpols. No se sab a quina òpera pertany. Sospitem que formava part de la mateixa òpera desconeguda, donada l'analogia del text poètic, l'*Aria de Soprano* que posehim manuscrita (copia de la que, manuscrita també, existeix en la Biblioteca del Conservatori Real de Música de Bruxelles) y que tingué l'amabilitat de facilitar-me anys enrera'l malhaurat Vice-secretari y bibliotecari d'aquell establiment, M. Lluís de Cassembroot; composició en *mi bemol* escrita pera quartet de corda y dos trombe da caccia, y quals primeres paraules del recitat, diuen: *Oh Dei! qual mi sorprende insolito terror*, y les del *Aria* propiament dita, *Figlio, escolta. Ah! giace estinto! — Figlio, aspetta. Ah! Non respondi!* Corresponent aquestes frases a una melodia senzilla, però perfectament declamada, que sembla escrita d'una sola plomada y inspirada pel sentiment de la situació, profon y ben comprés.

2) Nasqué a Barcelona'l 4 d'Abril de 1152; morí a Perpinyà'l 20 d'Abril de 1196. Fou un bon Monarca; consolidà l'obra de son pare y preparà la de son net, lo Conqueridor de les Balears y de València. Fundà la Cartoixa de *Scala Dei* y el monestir de Sixena de comendadors de Sant Joan.

REVISTA MUSICAL CATALANA

Butlletí mensual del ORFEÓ CATALÀ

ANY V

JULIOL DE 1908

NÚM. 55

MUSICS VELLS DE LA TERRA

SEGONA SERIE

(SEGLES XVII Y XVIII)

(CONTINUACIÓ)

DOMINGO MIQUEL BERNABÉ TARRADELLAS

Fou en Gretry un apassionadíssim admirador d'en Pergolese, y l'afalagava molt que músics que conegueren al famós autor del *Stabat* li asseguressin que la seva estatura y fins la seva fisonomia recordaven la d'en Pergolese: « Ils m'apprirent que la même maladie (la tisis) menaçait aussi ces jours, chaque fois qu'il se livrait au travail » (com li succehia al mateix Gretry, y també an en Gluck, encara que l'un y l'altre visqueren més anys que'l pobre Pergolese).

Conegut el fanatisme que exercien les obres d'en Pergolese en la manera d'esser d'en Gretry, se compendrà'l sentit de la següent cita, en que per tercera vegada, malgrat l'encomi tributat an en Pergolese, parla del nostre Tarradellas.

Pregunta Gretry: « Quelle est la Musique des italiens ¹ depuis environ deux siècles? ». Respon: « Pergoleze fut tout dans la vérité: Vinci, Leo, Tarradellas, Buranello ², Jomelli, Piccini, Cimarosa, Paisiello... furent ou sont tous d'habiles musiciens... », que no se significaren en els progressos de l'art perquè no sentiren tant com en Pergolese la veritat declamatoria. En Gretry oblida en el passatge citat els admirables transports y l'entusiasme que li produhia aquella *Aria* de nostre Tarradellas, aquell

1) No oblidí'l llegidor que en Gretry no podia estar molt enterat de la veritable naturalesa d'origen del nostre Tarradellas: la gran majoria dels seus contemporanis creyen que era napolità, confonent sa patria ab la ciutat en la qual continuà's seus estudis.

2) Sobrenom del mestre Baltasar Galuppi perquè va néixer a Burano.

Tremate, tremate, mostri di crudeltà, aquella composició que contenia tot lo que constitueix la bellesa verdadera, aquella aria « superbe de Tarradellas » com la califica fins en la mateixa *Table des matières* del llibre en qüestió.

En els volums III y IV del *Essai sur la Musique ancienne et moderne* (Paris, imp. de Ph. D. Pierres, MDCCLXXX), 4 vols. en fol., del cèlebre *valet de chambre* y favorit de Lluís XV, Laborde (obra que, malgrat la ressonancia que obtingué en son temps, no's pot recomanar per la bondat de ses teories, erronies y inductes), trobem, també, noticies de nostre compositor barceloní (vegis capítol IV, *Compositeurs italiens*, volum III, pàg. 238). Són aquestes:

« *Tarradellas ou Tarradiglias*, Napolitain ¹, élève de Durante, excellent compositeur moderne, tient son rang parmi les premiers du siècle. Ce maître possède singulièrement le talent de la composition théâtrale, et dans ce genre il est un des Professeurs qui ont fait le plus d'honneur à l'école de Naples. Son style ressemble à celui de Majo: même solidité, même marche dans les airs. Tarradellas en diffère par sa vivacité. Ce maître supposait toujours que sa musique devait être exécutée par de très habiles musiciens; car il ne leur épargna ni difficulté ni travail. Il y à vingt ans qu'on avait raison de faire cette supposition, mais on aurait grand tort à present, etc. » Ometo les reflexions següents sobre'ls espectacles de l'època, formació de les *troupe de musiciens* en Italia, etc., que no venen al cas.

Altra opinió de gran autoritat vaig a citar, copiant un fragment de l'obra del meu distingit amic el savi compositor y profon musicògraf Amintore Galli, intitulada *La Musica ed i*

1) Vegis la nota anterior.

musicisti del secolo X sino ai nostri giorni, ovvero biografie cronologiche d'illustri maestri (Milano, Giovanni Canti, 1871). Parlant de Durante, celebrat mestre de Tarradellas, com se creu tradicionalment, diu: «No es possible recordar el nom del excels mestre sense que vinguen instantàniament a l'imaginació les nobles y grans figures de sos deixebles: Pergolese, Traetta, Vinci, Tarradellas, Jomelli, Piccini, Guglielmi, Paisiello, Fenaroli. Corteig gloriós davant del qual se sent l'imperiosa necessitat de flectar el front en senyal d'acatament profon y de la major admiració».

Encara que de passada, l'abat Antoni Eximeno no oblida al nostre Tarradellas, al parlar del *lemosino* en sa celebradíssima y revolucionària obra *Del Origen y Reglas de la Música*, etc. (vegis l'edició castellana, que es la millor y més completa, volum III, pàg. 177): «Igualmente es deudora la España á la lengua lemosina, de los más excelentes profesores de Música: en Italia serán inmortales los nombres de Tarradellas y de Abós ¹, educados éste en Valencia y aquél en Cataluña»².

Emperò ja es hora de pendre nota de les notícies biogràfiques que consignen alguns escriptors, entre'ls quals ha de figurar entre'ls primers el celebrat secretari y arxiver del Conservatori de Nàpols, Francesc Florimo, perquè realment es el més veridic per haver tingut a sa disposició una munió de documents de primera mà.

Coneix ja'l llegidor la partida de baptisme de nostre Domingo Miquel Bernabé Tarradellas, fill llegítim de Bernabé, jove fuster, y d'Emanuela, muller seva, y sab per l'esmentat document que fou batejat en la Catedral de Barcelona'l dia 13 de Febrer de 1711.

Florimo ³ diu que'ls primers estudis d'en Tarradellas foren comensats en un convent, continuats y terminats en part, com se sab tradicionalment, baix la direcció del savi mestre el prevere, llicenciat y mestre de capella de la

Catedral de Barcelona, Francesc Valls, de qui havem parlat llargament al trassar l'estudi d'aquest gran mestre.

Baix la direcció probable del mestre barceloní degué compondre en Tarradellas, abans de traslladarse a Italia, algunes obres ¹, en les quals manifestaria'ls sòlits coneixements adquirits en la juvenívola pràctica de l'art, y la gran intuició y gust que possehia. Sa passió per l'art excità'l viu desitg que tenia de traslladarse a Italia, allavors la patria de l'art musical.

«Un comerciant amic del seu pare — diu Florimo — el conduí a Nàpols ben recomanat a l'Embaixador d'Espanya en dita ciutat, per medi del qual fou admès com deixeble del Conservatori de Sant Onofre, dirigit allavors pel celebrat mestre Francesc Durante»². Segons afirmació d'en Soriano Fuertes, no comprovada per cap document, sembla que'l nostre compositor català va pendre algunes lliçons d'en Gayetano Greco, primer mestre de Pergolese, de Vinci y del mateix Durante. «A las pocas lecciones que le dió Greco — afegeix en Soriano Fuertes — manifestó entre sus discípulos que Tarradellas no era sólo un consumado maestro, sino que poseía el alma de Pergolese vigorizada por la robustez de un cuerpo sano.»

F. PEDRELL

(Seguirà)

1) En el fons de la Biblioteca de Música que posseïx la Diputació Provincial de Barcelona sols apareix una obra de Tarradellas, una aria *A los Dolores de Maria Santissima*, ab dos violines y baix (text en castellà), que sospitem fou composta abans del seu viatge a Italia.

2) En els temps d'en Durante'ls Conservatoris no eren taut sols augustos pal·ladis destinats a la conservació de les grans tradicions musicals, sinó instituts de beneficència y d'educació y alberc pera'ls indigents, especialment pera'ls òrfens. Se citava com un model d'aquestes institucions el de Nàpols, fundat l'any 1537 per un caritatiu sacerdot espanyol, Joan de Tapia, prototari apostòlic, mort en Desembre de 1543, enterrat a Nàpols després d'haver tingut la sort de veure prosperar son *Conservatorio della Madonna di Loreto*, pera l'institució del qual anà demanant l'almoïna de porta en porta durant bon espay d'anys, y qual escola fou la primera de totes les que del mateix genre s'establiren en l'esmentada capital, en Venècia y altres ciutats.

A conseqüència dels felissos resultats obtinguts en aquells centres per l'ensenyansa musical, fou ab el temps aquesta ensenyansa la base principal d'aitals institucions.

1) En Soriano Fuertes afirma que Abós (Geroni) fou espanyol, natural de Valencia (vegis *Hist. de la Mús. Española*, pàgina 220, vol. III), y en Fétis, Florimo y altres autors, que, descendent de pares espanyols, nasqué a Malta.

2) Ja hem dit que tradicionalment passa en Tarradellas com a deixeble del savi mestre barceloní en Francesc Valls.

3) *La Scuola Musicale di Napoli*, vol. II, pàg. 221 (Nàpols, 1882).

